

Sverige har flest hemlösa barn i Norden

Socialstyrelsens nyligen offentliggjorda hemlöshetsräkning visar att så många som 9 400 barn befann sig i hemlöshet under mätperioden 2023. Sverige har det högsta antalet hemlösa barn i Norden samtidigt som barn i hemlöshet sällan ses som rättighetsbärare och blir hörda, skriver Hans Swärd, hemlöshetsforskare och professor emeritus vid Lunds universitet och Per Eriksson, professor och tidigare rektor för Lunds universitet.

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättighet svensk lag efter beslut av Sveriges riksdag. Konventionen har därigenom fått en starkare ställning i Sverige. En rad andra lagar har eller ska ändras och anpassas till konventionens bestämmelser. Även barn har rättigheter.

I artikel 3 i konventionen heter det att: *Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.*

I Sverige är det Socialstyrelsen som inom det sociala området ska se till att lagstiftningen överensstämmer med barnkonventionens målsättningar. Detta ska ske genom att öka kunskapen om barnets rättigheter bland statliga myndigheter, kommuner och regioner för att lagen ska få genomslag i praktiken.

Mot denna bakgrund är det extra anmärkningsvärt att [Socialstyrelsens nu offentliggjorda hemlöshetsräkning](#) visar att så många som 9 400 barn befann sig i hemlöshet under mätperioden 2023. Av de drygt 5 300 barnen med en förälder som

var i akut eller tillfällig hemlöshet under mätveckan bodde drygt 1 800 barn med sin förälder, heltid eller växelvis. Flest barn vistades under mätveckan på skyddade boenden och akutboenden med sin mamma. Nästan 4 100 av barnen bodde med sin eller sina föräldrar i långsiktig boendelösning med biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen.

Syftet med att göra Barnkonventionen till lag var att stärka barnets rättsliga status genom att tydliggöra barn som rättighetsbärare. Barn ska ses som egna aktörer och barnens inflytande skulle öka i förhållande till mognad och utveckling. Forskning som bygger på intervjuer med barn i hemlöshet har dock visat att barn sällan blir hörda.

Genom forskning vet vi också att hemlöshet bland barn kan ha allvarliga konsekvenser för deras fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Lite äldre barn kan känna skam och en djup oro för familjens situation. Ofta har familjerna tak över huvudet, men bor otryggt, vilket vi vet påverkar barns fysiska och psykiska hälsa negativt. Risken är också större för barn i hemlöshet, än för barn som lever i mer stabila förhållanden, att problemen blir oupptäckta eller inte blir åtgärdade.

Bostaden och boendemiljön har lyfts fram som en grundläggande social rättighet i en rad folkrättsliga dokument som Sverige har ratificerat, Det gäller till exempel FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och barnen som egna rättighetsbärare som ska garanteras en trygg uppväxt.

Alla länder som har ratificerat barnkonventionen granskas regelbundet av FN:s internationella barnrättskommitté. Granskningen visar flera systematiska brister gällande integrering av ett barnrättsperspektiv, barns delaktighet, växande ojämlikhet och avsaknad av barnkonsekvensanalyser (UNICEF [Barnkonventionens ställning i Sverige | unicef.se](https://www.unicef.se/rapporter/barnkonventionens-stallning-i-sverige) (2023 02 28)).

Nordens välfärdscenter har i en rapport om [Hemlöshet i Norden](#)

[från 2020](#) jämfört antalet barn som är hemlösa i relation till befolkningen i respektive land. Hänsyn har tagits till att länderna använder lite olika sätt att räkna de hemlösa barnen. De länder som hade statliga, långsiktiga hemlöshetsstrategier som utvärderades regelbundet hade lägre antal hemlösa än Sverige som hade det högsta antalet hemlösa barn i Norden.

Klart är att om vi vill lösa både hemlöshetsproblemet och särskilt situationen för de hemlösa barnen kräver det åtgärder på flera samhällsnivåer:

- Ett bostadsbyggande som motsvarar befolkningsökningen och bostäder som är tillgängliga för alla.
- Långsiktiga statliga och kommunala strategier för att bekämpa hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden
- Ett åtgärdssystem som har vetenskapligt stöd eller bygger på beprövad praktik. Till exempel borde arbetsmetod "Bostad först" implementeras i fler kommuner och i mer omfattande grad då den har god vetenskaplig evidens.
- Vad som gäller för alla hemlösa och även för de hemlösa barnfamiljerna är en stärkt rätt att utkräva rätten till bostad.

Hans Swärd, hemlöshetsforskare och professor emeritus vid Lunds universitet

Per Eriksson, professor och tidigare rektor för Lunds universitet

Bild: Pixabay